

1996-2001 Yılları Arasında Çanakkale Balık Hali'nde Pazarlanan Su Ürünleri ve Çanakkale Bölgesi Üretim Miktarlarının Karşılaştırılması

Ahmet Adem Tekinay, Mustafa Alpaslan, Özcan Özen, Pınar Akyüz,
Derya Güroy

Onsekiz Mart Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi, Çanakkale, 17020, Türkiye

Abstract: *A comparison between the records of Çanakkale Fish Market and fisheries production of Çanakkale Region from 1996 to 2001.* In this study, Çanakkale Fish Market records and Çanakkale fisheries production data obtained from Ministry of Agriculture and Rural Affairs, Province Directorate of Çanakkale were investigated from 1996 to 2001. The highest market records (432.0 ton) and fisheries productions (22 050.6 ton) were observed in 2001. For the years investigated, the sum of the monthly production in the fish market were highest in October and November (183.6 and 183.5 ton, respectively). A total of 65 different marine species were recorded in Çanakkale Fish Market whereas only 25 different marine species were reported by Ministry of Agriculture and Rural Affairs, Province Directorate of Çanakkale. Although the greatest amount in the Fish Market were gilt sardine, anchovy, and bluefish, the greatest fishing production in the Çanakkale region were reported as gilt sardine, tuna and bluefish. In contrast to the fishing production of Çanakkale region, tuna entered the Fish Market only in August, 2001. Çanakkale Fish Market records and the fishing production of Çanakkale region did not differ only in the amount but also in the species composition. Based on such conflicting statistics, decisions on fisheries management would be erroneous.

Key Words: Çanakkale, fish production, fish market, commercial fish species.

Özet: Bu çalışmada, 1996-2001 yılları arasında Çanakkale Bölgesi'nde üretilen ve Çanakkale Su Ürünleri Hali'ne giriş yapan su ürünleri türleri ve miktarları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu altı yıl içerisinde Balık Hali'ne ürün girişinin (432.0 ton) ve Çanakkale Bölgesi'nde deniz ürünleri avcılığının (22,050.6 ton) en yüksek 2001 yılında olduğu tespit edilmiştir. 1996-2001 yıllarındaki aylık miktarlar toplandığında, Hal'de pazarlanan türlerin en fazla Ekim ve Kasım aylarında (toplam 183.6 ve 183.5 ton) olduğu gözlenmiştir. Elde edilen verilere göre Çanakkale Balık Hali'nde toplam 65 adet tür pazara sunulmuş, Tarım İl Müdürlüğü Proje ve İstatistik Dairesi'nden alınan verilere göre ise Çanakkale Bölgesi'nde sadece 25 adet deniz canlısının üretimi yapıldığı rapor edilmiştir. Toplam pazarlama miktarı baz alındığında, Çanakkale Balık Hali'ne en çok giriş yapan türler sardalya, hamsi ve lüfer olmasına karşılık, Çanakkale Bölgesi'nde en çok üretilen türler sardalya, orkinoz ve lüfer olarak kayıtlara geçmiştir. Bölge için önemli bir tür olan orkinoz incelenen 72 ay içerisinde hale sadece 2001 yılının Ağustos ayında giriş yapmıştır. 1996-2001 yılları arasında Çanakkale Balık Hali ve Tarım İl Müdürlüğü Proje ve İstatistik Dairesi'nden elde edilen verilere göre değerler ve türler bazında önemli çelişkiler mevcuttur. Bu istatistiki çelişkiler balıkçılığın işletilmesi için sağlıklı kararlar alınmasını olanaksız kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale, balık üretim miktarı, balık hali, ticari balık türleri.

Giriş

Türkiye deniz balıkları üretiminin %

90'ından fazlası hamsi, istavrit, kolyoz, palamut, mezzgit, sardalya, lüfer, barbunya ve kefal avcılığında meydana

gelmektedir (Anonim, 2000). Lüfer, palamut, kolyoz ve orkinos gibi ekonomik değeri yüksek balık türleri Akdeniz ile Karadeniz arasında göç etmektedirler (Çelikkale ve diğ., 1999). Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan Çanakkale Boğazı, söz konusu sistemli balık göçlerinin merkezinde yer alması, su sıcaklığı farklılığı ve besleyici tuzlar bakımından zengin olması nedeniyle önemli bir konuma sahiptir.

Ege Denizi'nin ortasındaki deniz dibi çukuru, genellikle kıta sahanlığı üzerinde bulunan pelajik balıkların göç yolları üzerinde önemli bir engel meydana getirdiğinden dolayı, Karadeniz'den Marmara ve Ege Denizi'ne göç eden torik, palamut, uskumru ve sardalya gibi pelajik balıklar sığ alanlara yönelmektedirler. Dolayısıyla kıyılara yakın bölgelerde kolaylıkla avcılık yapılmaktadır (Kocataş ve Bilecik, 1992).

Çanakkale av bölgesi içinde kabul edilen Saroz Körfezi'nin kuzeyinde bulunan 40-50 kulaç derinlikteki dar şeritte barbunya, berlam, kırlangıç türleri, mercan, kupes, sarpa ve izmarit gibi demersal ve semi pelajik balıkların avcılığı da önemli yer tutar (Benli ve diğ., 2000).

Ayrıca bölge, özellikle kolyoz, sardalya gibi yerli ve uskumru ve lüfer gibi bölge dışından gelen pelajik balıkların yoğunlaştığı önemli bir balıkçılık alanı oluşturmaktadır. Gökçeada ve Bozcaada, Saroz Körfezi'nin içine doğru uzanan derin çukurun güneyinde kalan düzlüklerde yer almakta, fakat çevrelerindeki bölgenin dip topografyası düzensiz olduğu için dip balıkçılığına elverişli değildir, dolayısıyla pelajik balıkların stoklarına sahip olan Saroz ile benzer yapıdadır (Kocataş ve Bilecik, 1992).

Çanakkale Boğazı, Saroz Körfezi, Bozcaada ve Gökçeada gibi geniş bir alanı kapsayan Çanakkale bölgesinde avcılık yoluyla gerçekleşen su ürünleri

türleri ve üretim miktarlarının bilinmesi, zengin bir potansiyele sahip bölge balıkçılık sektörünün en yüksek verimle kullanılması bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle, çalışmamızda, 1996 ile 2001 yılları arasında Çanakkale Tarım İl Müdürlüğü Proje ve İstatistik Dairesi tarafından kaydedilen Çanakkale bölgesinde avlanan ve Çanakkale İli Balık Hali'ne giriş yapan su ürünleri verileri yıllara ve türlere göre karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Materyal ve Yöntem

Bu çalışmanın verilerini 1996-2001 yılları arasında Çanakkale Balık Hali'ne girişi yapılan su ürünleri miktarları ve Çanakkale Tarım İl Müdürlüğü tarafından sağlanan su ürünleri üretim miktarları oluşturmuştur. Çanakkale Balık Hali'ne girişi yapılan su ürünleri miktarları, günlük olarak resmi kayıt defterlerine Çanakkale Belediyesi Gelirler Müdürlüğü personeli tarafından kaydedilmektedir. Çanakkale bölgesinde üretilen su ürünleri miktarları ise, her üç ayda bir merkez ve çevre ilçelerden, Çanakkale Tarım İl Müdürlüğü Proje ve İstatistik Dairesi tarafından toplanıp değerlendirilmektedir. Balık Hali'ne girişi yapılan ürünlerin miktar bakımından önem dereceleri, incelemeye alınan herhangi bir yıldaki tür bazında üretim miktarının toplam 1 ton ve üzeri olan değerleri dikkate alınarak belirlenmiştir. 1 tonun altında bulunan türlerin miktarları da "diğer" başlığı altında toplanmıştır. Tarım İl Müdürlüğü verilerinde ise, herhangi bir yılda 100 ton ve üzerinde üretimi gerçekleşen türler dikkate alınmış, bu değer altındaki üretim değerleri de "diğer" başlığı altında toplanmıştır.

Bulgular

İncelemeye alınan altı yıl içinde balık haline girişi yapılan ürünler; 10 kabuklu

ve yumuşakça ve 55 balık olmak üzere alfabetik sıraya göre Tablo 1.'de toplam 65 türden meydana gelmiş olup özetlenmiştir.

Tablo 1. Çanakkale Balık Hali'ne giriş yapan türler.

Türkçe Ad	Latince Ad
Ahtapot	<i>Octopus vulgaris</i> Cuvier, 1797
Akya	<i>Lichia amia</i> Linnaeus, 1758
Bakalyora	<i>Merluccius merluccius</i> Linnaeus, 1758
Barbunya	<i>Mullus barbatus</i> Linnaeus, 1758
Çarpan	<i>Trachinus radiatus</i> Cuvier, 1829
Çıplak	<i>Campogramma glaycos</i> Lacepède, 1801
Çipura	<i>Sparus auratus</i> Linnaeus, 1758
Dil	<i>Solea vulgaris</i> Quensel, 1806
Domuz balığı	<i>Balistes carolinensis</i> Gmelin, 1789
Dülger	<i>Zeus faber</i> Linnaeus, 1758
Eşkına	<i>Sciaena umbra</i> Linnaeus, 1758
Fener	<i>Lophius piscatorius</i> Linnaeus, 1758
Gümüş	<i>Atherina boyeri</i> Risso, 1810
Hamsi	<i>Engraulis encrasicolus</i> Linnaeus, 1758
Hani	<i>Serranus cabrilla</i> Cuvier, 1817
Kefal	<i>Mugil cephalus</i> Linnaeus, 1758
İnci	<i>Alburnus alburnus</i> Linnaeus, 1758
İskorpit	<i>Scorpaena porcus</i> Linnaeus, 1758
Istakoz	<i>Homarus gammarus</i> Linnaeus, 1758
İstavrit	<i>Trachurus trachurus</i> Linnaeus, 1758
İstiridye	<i>Ostrea edulis</i> Linnaeus, 1758
İzmarit	<i>Spicara smaritis</i> Linnaeus, 1758
Kalamar	<i>Loligo vulgaris</i> Lamarck, 1798
Kalkan	<i>Psetta maxima</i> Linnaeus, 1758
Karagöz	<i>Diplodus vulgaris</i> E. Geoffroy St. Hilaire, 1817
Karides	<i>Parapenaeus longirostris</i> Lucas, 1846
Kayış	<i>Ophidion barbatum</i> Linnaeus, 1758
Keler	<i>Squatina squatina</i> Linnaeus, 1758
Kerevit	<i>Astacus leptodactylus</i> Eschscholtz, 1823
Kılıç balığı	<i>Xiaphius gladius</i> Linnaeus, 1758
Kırlangıç	<i>Trigla lucerna</i> Linnaeus, 1758
Kolyoz	<i>Scomber japonicus</i> (Houttuyn, 1782)
Köpek balığı	<i>Mustelus mustelus</i> Linnaeus, 1758
Kupa	<i>Boops boops</i> Linnaeus, 1758
Levrek	<i>Dicentrarchus labrax</i> Linnaeus, 1758
Lipsoz	<i>Scorpaena scrofa</i> Linnaeus, 1758
Lüfer	<i>Pomatomus saltatrix</i> Linnaeus, 1766
Mazak	<i>Trigloporus lastoviza</i> Delar, 1809
Melanur	<i>Oblada melanura</i> Linnaeus, 1758
Mercan	<i>Pagrus pagrus</i> Linnaeus, 1758
Mersin	<i>Acipenser sturio</i> Linnaeus, 1758
Mezgit	<i>Merlangius merlangus euxinus</i> Nordmann, 1840
Midye	<i>Mytilus galloprovincialis</i> Lamarck, 1819
Minekop	<i>Umbrina cirrosa</i> Linnaeus, 1758
Mırmır	<i>Lithognathus mormyrus</i> Linnaeus, 1758
Orfoz	<i>Epinephelus guaza</i> Linnaeus, 1758
Orkinoz	<i>Thunnus thynnus</i> Linnaeus, 1758

Tablo 2. devamı

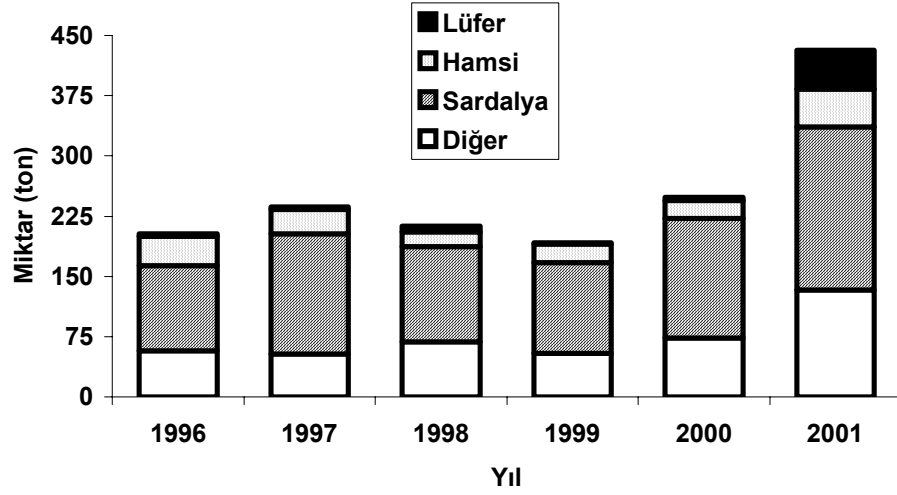
Öksüz	<i>Trigla lyra</i> Linnaeus, 1758
Palamut	<i>Sarda sarda</i> Bloch, 1793
Papaz	<i>Chromis chromis</i> Linnaeus, 1758
Pavurya	<i>Cancer pagurus</i> Linnaeus, 1758
Sardalya	<i>Sardina pilchardus</i> Walbaum, 1792
Sarıgöz	<i>Spondyliosoma cantharus</i> Linnaeus, 1758
Sarpa	<i>Sarpa salpa</i> Linnaeus, 1758
Sinarit	<i>Dentex dentex</i> Linnaeus, 1758
Sübye	<i>Sepia officinalis</i> Linnaeus, 1758
Tarak	<i>Pecten jacobaeus</i> Linnaeus, 1758
Taş balığı	<i>Epinephelus aeneus</i> E. Geoffroy St. Hilaire, 1817
Tekir	<i>Mullus surmuletus</i> Linnaeus, 1758
Tirsi	<i>Alosa fallax</i> Lacepède, 1803
Tombik	<i>Auxis rochei</i> Risso, 1810
Turna	<i>Sphyrna sphyraena</i> Linnaeus, 1758
Uskumru	<i>Scomber scombrus</i> Linnaeus, 1758
Yılan balığı	<i>Anguilla anguilla</i> Linnaeus, 1758
Zargana	<i>Belone belone</i> Linnaeus, 1761

Hale giriş yapan türler arasında oran farkı gözlemlenmeden incelemeye alınan yıllarda hiçbir türün miktarlarında periyodik şekilde bir artışa veya azalmaya rastlanmamıştır. 1996 yılından 2000 yılına kadar olan değerler 192.3 ton ile

248.4 ton arasında değişmiştir. 2001 yılı ise diğer 5 yılın ortalamasından %98 fazla olup 432.1 tondur (Tablo 2). Bu artışın başlıca nedeni sardalya, hamsi ve lüfer'in diğer yıllara göre sırasıyla %59.80 ve 116 oranında artmış olmasıdır (Şekil 1).

Tablo 2. 1996-2001 yılları arasında Çanakkale Balık Hali'nde pazarlanan su ürünleri miktarları (ton).

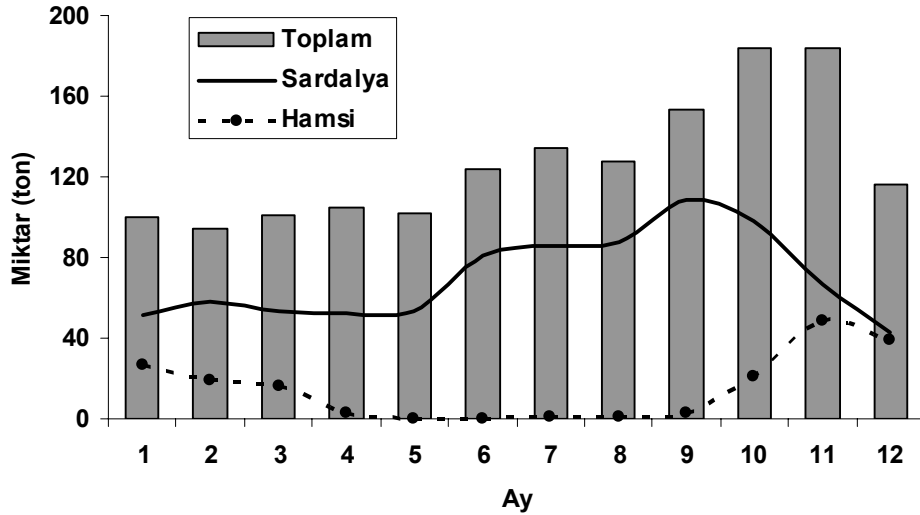
Tür	Yıl						Toplam
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	
Sardalya	106.3	149.9	118.0	113.2	149.1	202.6	839.1
Hamsi	36.1	30.2	19.0	22.4	22.7	46.9	177.3
Lüfer	3.8	3.1	6.8	2.3	3.7	49.2	68.9
Palamut	5.6	0.9	12.7	0.7	3.0	38.1	61.0
Kupa	13.1	10.5	10.0	4.7	7.6	9.9	55.8
İstavrit	4.2	3.0	4.6	7.0	11.5	23.8	54.1
Kolyoz	6.7	4.9	3.3	5.5	5.9	10.6	36.9
İzmarit	2.1	2.3	3.8	6.2	11.5	8.5	34.4
Tirsi	1.7	3.7	6.4	7.1	3.5	7.1	29.5
Kefal	5.0	3.4	2.5	5.0	4.5	3.5	23.9
Zargana	4.8	3.7	4.8	3.1	1.7	1.3	19.4
Mezgit	0.3	5.0	6.9	0.7	1.3	1.3	15.5
Uskumru	2.1	1.2	0.4	2.8	6.6	2.0	15.1
Sarpa	1.3	1.8	1.3	1.0	1.4	4.4	11.2
Karides	0.1	0.6	0.2	0.2	1.5	5.8	8.4
Gümüş	0.6	0.6	1.6	0.9	1.5	1.7	6.9
Karagöz	1.7	0.9	1.3	0.5	0.5	1.8	6.7
Çipura	0.2	0.2	0.1	0.7	1.8	1.1	4.1
Turna	0.1	0.1	0.1	0.4	1.3	2.0	4.0
Barbunya	1.0	0.7	0.2	0.1	0.1	0.1	2.2
Diğer	6.4	9.8	8.6	7.8	7.5	10.4	50.5
Toplam	203.2	236.5	212.6	192.3	248.2	432.1	1524.9

Şekil 1. 1996-2001 yılları arasında Çanakkale Balık Hali'nde pazarlanan lüfer, hamsi, sardalya ve diğer türlerin yıllar bazında toplam üretimdeki yeri.

İncelemeye alınan yıllarda Hal'de pazarlanan türlerin aylık toplam dağılımı incelendiğinde Haziran ayında başlayan artış Ekim ve Kasım aylarında (183.6 ve 183.5 ton) maksimum düzeye ulaşmıştır

(Şekil 2). Bu artış, aylar bazında kayıtlara geçen miktarın yarısından fazlasını oluşturan sardalya ve hamsiden kaynaklanmıştır.

Şekil 2. 1996-2001 yılları arasında Çanakkale Balık Hali'nde pazarlanan su ürünlerinin ve sardalya ile hamsinin aylara göre toplam üretimleri.

Çanakkale Tarım İl Müdürlüğü Proje ve İstatistik Dairesi tarafından elde edilen verilere göre Çanakkale bölgesinde üretilen su ürünleri 8 kabuklu ve yumuşakça ve 17 balık olmak üzere toplam 25 türden meydana gelmiş olup alfabetik olarak şu şekilde isimlendirilmiştir; Ahtapot, barbunya, böcek (*Palinurus elephas* Fabricius, 1787), gümüş, hamsi, istakoz, istavrit, istiridye, izmarit, kalamar, karagöz, karides, kefal, kolyoz, kupa, kum midyesi

(*Chamelea gallina* Linnaeus, 1758), levrek, lüfer, midye, orkinos, palamut, sardalya, sarpa, tekir ve uskumru'dur.

İl Müdürlüğü verilerine göre Çanakkale bölgesinde 1996-2001 yılları arasında deniz balıkları avcılığında 5,186.0 tondan 17,295.6 tona doğru bir artış söz konusudur (Tablo 3). Deniz balıkları yetiştiriciliği ise 1998 yılında 60 ton gerçekleşmiş, 2001 yılına kadar artış göstermiştir.

Tablo 3. 1996-2001 yılları arasında Çanakkale bölgesi su ürünleri üretimi (ton).

	Yıl						Toplam
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	
Deniz balıkları	5,186.0	9,389.0	9,804.0	10,672.0	12,773.5	17,093.1	64,917.6
Kabuklu ve yumuşakçalar	4,850.0	4,800.0	5,502.9	6,204.0	3,947.2	4,755.0	30,059.1
İç su ürünleri	2.8	189.7	47.6	62.0	33.5	33.0	368.5
Deniz yetiştiriciliği	0.0	0.0	60.0	90.0	190.0	200.0	540.0
İç su yetiştiriciliği	160.0	168.0	174.0	230.0	209.0	165.0	1,106.0
Toplam	10,198.8	14,546.7	15,588.5	17,258.0	17,153.2	22,246.1	96,991.2

Deniz balıkçılığında 1996-2001 yılları arasında en çok üretilen türler sardalya, orkinos ve lüfer olmuştur (Tablo 3). 1996 yılından 2001 yılına kadar sardalya düzenli bir artış göstermiş olup, bunun tersine 1997 yılından itibaren orkinos da bir düşüş saptanmıştır (Şekil 3). 2001 yılı değerleri, diğer 5 yılın ortalamasından %81 daha fazla kaydedilmiştir. Çanakkale bölgesi deniz ürünleri içinde yer alan toplam midye

üretimi ise diğer türler ile karşılaştırıldığında ikinci sırada yer almıştır (Tablo 4).

Çanakkale bölgesinde en çok üretilen ve Çanakkale Balık Hali'ne giren tür sardalya olmuştur. Orkinos bölgede sardalyadan sonra üretilen ikinci tür olmasına rağmen incelenen 72 ay içerisinde Balık Hali kayıtlarında sadece 2001 yılının Ağustos ayında tespit edilmiştir.

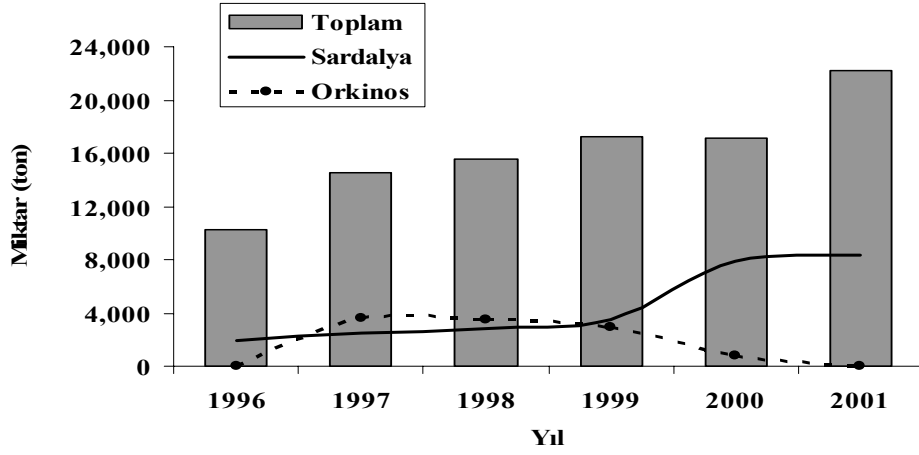
Tablo 4. 1996-2001 yılları arasında Çanakkale bölgesi su ürünleri üretiminde önemli rol oynayan türler ve üretim miktarları (ton).

Tür	Yıl						Toplam
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	
Sardalya	1,876.0	2,475.0	2,835.0	3,526.0	7,870.0	8,350.0	26,932.0
Midye	2,916.0	3,285.0	3,925.0	4,350.0	2,925.0	2,724.0	20,125.0
Orkinos	0.0	3,624.0	3,524.0	2,900.0	821.0	0.0	10,869.0
Lüfer	326.0	312.0	617.0	917.0	613.8	4,216.0	7,001.8
Karides	876.0	580.0	640.0	660.0	830.0	1,822.6	5,408.6
Palamut	180.0	91.0	86.0	93.0	458.0	1,521.0	2,429.0
Kolyoz	318.0	276.0	375.0	688.0	527.0	464.9	2,648.9

Tablo 2. devamı

İstiridyeye	348.0	325.0	412.0	810.0	3.0	4.3	1,902.3
Kefal	194.0	173.0	286.0	397.0	275.0	426.4	1,751.4
Kum Midyesi	514.0	520.0	415.0	208.0	31.2	28.4	1,716.6
Hamsi	98.0	80.0	103.0	245.0	493.0	626.0	1,645.0
Alabalık*	160.0	165.0	170.0	220.0	179.0	165.0	1,059.0
İstavrit	150.0	97.0	86.0	102.0	146.3	124.2	705.5
Levrek*	0.0	0.0	60.0	90.0	190.0	170.0	510.0
Uskumru	116.0	50.0	32.0	48.0	135.0	127.4	508.4
Barbunya	24.0	20.0	12.0	17.0	23.7	22.5	119.2
Diğer	2,102.8	2,473.7	2,010.5	1,987.0	1,632.3	1454	11,660.0
Toplam	10,198.8	14,546.7	15,588.5	17,258.0	17,153.2	22,246.4	96,991.6

* Yetiştiricilik

Şekil 3. 1996-2001 yılları arasında Tarım İl Müdürlüğü Proje ve İstatistik Daire Müdürlüğü verilerine göre sardalya ve orkinosun Çanakkale bölgesi deniz balıkçılığındaki yeri.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma kapsamında, Çanakkale Balık Hali'ne 1996-2001 yılları arasında toplam 1,525.1 ton su ürünleri giriş yaparken, bu tarihler arasında Çanakkale bölgesinde Tarım İl Müdürlüğü Proje ve İstatistik Dairesi'nden elde edilen verilere göre toplam deniz ürünleri üretimi 96,991.2 ton olarak tespit edilmiştir. Buna göre bölgede avcılık yoluyla üretilen deniz ürünlerinin sadece %1.65'inin Hal kayıtlarına girdiği, dolayısıyla Çanakkale Balık Hali değerlerinin Çanakkale bölgesinin İl Müdürlüğü tarafından

belirlenen üretim miktarlarını yansıtmaktan oldukça uzak olduğu saptanmıştır (Tablo 1, 3).

Bu değerlerdeki farklılığın bir sebebi Çanakkale bölgesinde avlanan su ürünlerinin merkez Balık Hali'nin yanı sıra ilçe balık hallerine ve İstanbul'a pazarlanmasıdır. Ancak, Çanakkale Balık Hali'nde pazarlanan su ürünleri miktarları ile Tarım İl Müdürlüğü verileri sadece miktar bazında farklılık göstermeyip tür sayıları ve üretim sıralaması bakımından da tutarsızlıklar içermektedir. Örneğin, Çanakkale Balık Hali'nde en çok pazarlanan balık türleri sardalya, hamsi ve

lüfer olmasına karşılık, Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre Çanakkale bölgesinde en fazla üretilen deniz balıklarını sardalya, orkinos ve lüfer oluşturmuştur (Tablo 1 ve 3). Yine, Tarım İl Müdürlüğü istatistiklerinde sadece 17 balık türünün kaydı bulunmakta iken Hal kayıtlarında 55 farklı balık türü saptanmıştır.

Çanakkale bölgesinden avlanan kayıt dışı su ürünlerinin bir kısmı lokal pazarlar, oteller, semt pazarları ve perakendeciler vasıtasıyla bölge içinde pazarlanmakta, büyük bir bölümü ise ihracata dayalı işleme tesisleri ve bölgede avlanan gırgır ve trol tekneleri tarafından bölge dışı pazarlara sevk edilmektedir. Çanakkale bölgesinde Kabatepe, Yeniköy, Odunluk İskelesi, Gökçeada ve Bozcaada gibi av bölgelerinin kıyılarına yakın alanlarda avlanan pelajik balıklar, taşıyıcı teknelerle en yakın limanlara ulaştırılmakta ve limanda bekleyen pazarlama ekipleri, avı yöresel pazara veya diğer şehirlere direkt olarak sevk etmektedirler. Ayrıca, küçük olta balıkçıları tarafından avlanan ekonomik değeri yüksek balıklar, günlük olarak il içinde belirli merkezlerde toplanıp İstanbul'a pazarlanmaktadır.

Çanakkale bölgesinden avlanan balıkların gerçek miktarları yansıtmaması, makro açıdan bakıldığında, Türkiye su ürünleri sektörünün verilerini toplama ve değerlendirme kurumlarının sorunlarına işaret etmektedir. Sadece balık hallerine giren ürün miktarı belirlenebilmekte, yöresel olarak sağlanan balığın tamamına yakını kayıt dışı kalmaktadır (Çelikkale, 1997; Hoşsucu, 1997). İstatistiki av miktarı ile vergi arasında bir bağ kuran üretici, gerçek rakamları vermekten kaçınmakta, komisyon ödemek istemeyen balıkçılar ise ürünlerini hal kayıtlarına geçirmeden pazarlama yolunu seçmektedir. Balıkçıların kabzımal ve komisyoncularla yakın ekonomik ve kişisel ilişkiler içinde bulunması

böylesine bir seçimi kolaylaştırabilmektedir (Knudsen, 1998).

Gerçek üretim değerleri elde edilemediği sürece avcılığın yönlendirilmesinde büyük sıkıntı çekileceği şüphesizdir. Çağımızın balıkçılık anlayışı olan optimum sürdürülebilir ürün (Optimum Sustainable Yield) yönetimi sadece doğru istatistiki bilgilerin desteği ile yapılan planlamalar sayesinde mümkün olacaktır. Direkt stok tahmini metotları yüksek maliyet getireceği için, stok tahmininde ana veri kaynağını av istatistikleri ve karaya çıkartılan ürün miktarı belirleyecektir (Zengin ve diğ., 1998). Bu nedenle, bu konuda yetişmiş personelden oluşan özel bir ekip oluşturulması ve sektörle ilgili bilimsel kuruluşların danışmanlığında çalışmalar başlatılması gerekmektedir. İlave olarak, farklı bölgelerdeki bilimsel merkezler desteklenerek bölgesel projeler yürütmek suretiyle su ürünleri verilerinin toplanması, sağlıklı bir veri tabanı oluşturulması ve bu verilerin Türkiye genelinde birleştirilerek gerçek değerlerin ortaya konması gerekmektedir (Çelikkale, 1997).

Balıkçılar ve kabzımallara, av miktarlarını doğru olarak bildirmelerinin, uzun vadede kendileri için faydalı olacağı anlatılmalıdır. Ayrıca, doğru istatistiki bilgilerin, balık stoklarını tüketmeden maksimum balığın avlanması için gerekli olduğunu, av miktarlarının düşük bildirilmesi durumunda kotaların düşeceğini ve yasakların artacağını, av miktarlarının yüksek gösterilmesi sonucunda ise kotaların gereğinden yüksek tutulacağı için sonraki yıllarda balık popülasyonlarının yok olma tehlikesi ile karşılaşabileceği, balıkçılara ve kabzımallara değişik programlar çerçevesinde tebliğ edilmelidir. Belediye ile Maliye'nin alım-satım işlemlerini kontrol altına alarak, vergilerin yönetmelikler kapsamında toplanmasının sağlanması gerekmektedir (Timur ve

Doğan, 1999). Ayrıca, bölgesel farklılıklara bağlı olarak ortaya çıkan bazı karışıklıkları önlemek için üretimi gerçekleşen bütün balık türlerinin isimlerinde standardizasyona gidilmesi gereklidir (Çelikkale ve diğ., 1999).

Bu çalışmada, 1996-2001 yılları arasında Çanakkale Belediyesi Gelirler Müdürlüğü tarafından kayıtlara geçen Balık Hali su ürünleri miktarları ile Çanakkale Tarım İl Müdürlüğü Proje ve İstatistik Dairesi tarafından hazırlanan Çanakkale bölgesi su ürünleri istatistikleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışmada, bölgede avcılık yoluyla gerçekleşen su ürünleri üretiminin istatistiklerinde önemli tutarsızlıklar olduğu belirlenmiştir. Yukarıda açıklanan önerilerin dikkate alınması durumunda, ülke ve bölge su ürünleri istatistiklerinin gerçek değerlere yaklaşması ve buna bağlı olarak optimum sürdürülebilir ürün yönetiminin uygulanması mümkün olacaktır.

Kaynakça

- Anonymous 2000. Fisheries economy, production, amount and value exchanges (1998). State Institute of Statistics Prime Ministry of Turkey, Ankara, ISBN: 975-19-2457-X, 82 pp (in Turkish).
- Benli, H. A., Cihangir, B., Bizsel, K. C., Bilecik, N. and Buhan, E. 2000. Investigation on demersal fishery resources in the Aegean Sea. Bodrum Aquaculture Research Institute Management, Publication No: 6, Series B, 96 pp. (in Turkish).
- Çelikkale, M. S., Düzgüneş, E. and Okumuş, İ. 1999. Aquaculture sector, potential, status, problems and solution suggestions in Turkey. Istanbul Trade Chamber. 414 pp. (in Turkish).
- Çelikkale, M. S. 1997. Development in fishing technology catch and effort relationships. Mediterranean Fisheries Congress (Editor: B. Hoşsu), pp: 15-26 (in Turkish).
- Hoşsucu, H. 1997. The importance of Mediterranean-Aegean region in the Turkish fisheries sector, improving of coastal fisheries management and enviromental integration. Mediterranean Fisheries Congress (Editor: B. Hoşsu), pp: 31-41 (in Turkish)
- Knudsen, S. 1998. What role can fishermen's co-operatives play in the Turkish fishery sector? Journal of Fisheries and Aquatic Sciences, 15 (3-4), 315-329. (in Turkish)
- Kocataş, A. ve Bilecik, N. 1992. Aegean Sea and it's active sources. Bodrum Aquaculture Research Institute Management, Publication No: 7, Series A, 88 pp. (in Turkish)
- Timur, M. ve Doğan, K. 1999. İstanbul (Turkey) fish auction hall and marketing. Journal of Fisheries and Aquatic Sciences, 16 (1-2), 1-17. (in Turkish)
- Zengin, M., Genç, Y. ve Düzgüneş, E. 1998. Evaluation of the data from market samples on the commercial fish species in the Black Sea during 1990-1995. The Proceedings of the First International Symposium on Fisheries and Ecology, 2-4 September (Editors: S. Çelikkale, E. Düzgüneş, I. Okumuş, ve C. Mutlu), pp: 91-100, 578 p.